

Załącznik do uchwały Rady NCN nr 81/2024 z dnia 14 sierpnia 2024 r.

**Stanowisko Narodowego Centrum Nauki
w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju
oraz niektórych innych ustaw z dnia 10 lipca 2024 r.**

Narodowe Centrum Nauki przedstawia stanowisko i propozycję zmian do przedłożonego projektu ustawy o zmianie ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju oraz niektórych innych ustaw, przekazanego do konsultacji wraz z pismem zobowiązującym do przedstawienia ewentualnych uwag w terminie do 16 sierpnia 2024 r.

Narodowe Centrum Nauki stoi na stanowisku, że działalność agencji finansujących naukę powinna być oparta na zasadach zapewniających stabilność, transparentność i obiektywność oceny, a także pozwalających ograniczyć możliwość zewnętrznych wpływów na pracę agencji. Z perspektywy 13 lat naszej działalności widać wyraźnie, że rozwiązania w tym zakresie przyjęte w ustawie o Narodowym Centrum Nauki z 2010 roku dobrze się sprawdziły zapewniając utrzymanie wysokich standardów wspierania badań naukowych, podobnych do rozwiązań przyjętych, i z powodzeniem stosowanych, w Unii Europejskiej.

Narodowe Centrum Nauki, co do zasady, pozytywnie opiniuje większość proponowanych zmian ustawowych, w tym zwiększenie liczby członków Rady Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (Rady NCBiR) wraz z doprecyzowaniem czasu trwania ich kadencji oraz utworzenie oddziałów zamiejscowych Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Po zapoznaniu się z treścią projektu ustawy, poddajemy do rozważenia wprowadzenie następujących zmian w omawianym projekcie:

I.

Narodowe Centrum Nauki proponuje rezygnację z wprowadzenia art. 9 ust. 2a, a w konsekwencji i ust. 2b, zawartych w art. 1 pkt. 3 projektu ustawy o zmianie ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju. Proponowany zapis jest mało precyzyjny i stanowiłby podstawę do stworzenia precedensu możliwości odwołania Dyrektora w wyniku utraty zaufania przez Ministra, mimo wypełniania powierzonych zadań w sposób zgodny z prawem, zasadami rzetelności, gospodarności, celowości czy etyki. W ocenie Narodowego Centrum Nauki utrata zaufania powinna stanowić konsekwencję naruszenia jednej z zasad wymienionych w art. 9 ust. 1 pkt. 3. Dodatkowo, w projektowanym zapisie nie zdefiniowano przesłanki „brak prawidłowej lub sprawnej realizacji zadań” i skoro jest to przesłanka samoistna, może ona stanowić wyłączną podstawę do odwołania Dyrektora bez konieczności wykazania naruszenia zasad ujętych w art. 9 ust. 1 pkt. 3, co może w przyszłości rodzić niepożądane konsekwencje. Pozyskanie najlepszych kandydatów na stanowisko Dyrektora oraz stabilność realizacji długofalowych zadań agencji wymaga utrzymania dotychczasowego rozwiązania, a więc poprzestania na przesłankach wskazanych w sposób enumeratywny w art. 9 ust. 1 ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju.

II.

Odnosząc się do projektu zapisu przewidzianego w art. 1 pkt. 5 ustawy zmieniającej, Narodowe Centrum Nauki stoi na stanowisku, że korzystniejszym rozwiązaniem byłoby

pozostawienie dotychczas obowiązujących zapisów art. 12 ust. 1 pkt. 1 i pkt. 2 ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, w myśl których wybór kandydatów do Rady NCBiR zapewni Ministrowi sięgnięcie po pracowników naukowych o najwyższych kompetencjach i doświadczeniu z odpowiednią reprezentacją przedstawicieli różnych uczelni i innych jednostek naukowych w Polsce. Wybór, spośród zgłoszonych wcześniej kandydatów przez jednostki naukowo-badawcze, ułatwi zadanie Ministrowi wyrównując szanse kandydatów mniej znanych, a aktywnych w pozyskiwaniu funduszy grantowych. Podmioty reprezentujące środowiska naukowe mające prawo zgłaszać swoich kandydatów mogą być identyczne jak te wskazane w ustawie o Narodowym Centrum Nauki, a to rozwiązanie sprawdziło się przy wyborze członków Rady NCN. Podobne rozwiązanie powinno się pojawić także w odniesieniu do członków Rady NCBiR reprezentujących środowisko gospodarcze i środowisko finansowe.

III.

Odnosząc się do propozycji ujętej w art. 1 pkt. 7 ustawy zmieniającej, a więc usunięcia art. 45 obowiązującej ustawy, Narodowe Centrum Nauki wyraża wątpliwość, czy szczegółowy tryb realizacji zadań Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, określany dotychczas przez właściwego Ministra, a regulujący kluczowe obszary działalności Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, takie jak bezstronność procedury oceny wniosków, czy wyboru projektów do finansowania, nie powinien być określany, po uchyleniu art. 45, przez Dyrektora lub Radę NCBiR, a to wymagałoby dodania szczególnego przepisu kompetencyjnego dla jednego z ww. organów. W związku z tym, Narodowe Centrum Nauki proponuje rozważenie dodania stosownego przepisu kompetencyjnego w miejsce uchylanego art. 45 ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju.

IV.

Narodowe Centrum Nauki poddaje pod rozagę rezygnację z proponowanego w art. 7 ust. 3 ustawy zmieniającej rozwiązania w zakresie skrócenia kadencji Rady NCBiR. Wprowadzenie takiego zapisu oznaczałoby wygaśnięcie z dniem wejścia w życie przedmiotowej ustawy kadencji wszystkich powołanych wcześniej członków Rady NCBiR. W naszej ocenie, proponowane zmiany w ustawie o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, które kierunkowo oceniane są pozytywnie, nie determinują konieczności wprowadzenia rozwiązania przewidzianego przepisem art. 7 ust. 3 ustawy zmieniającej.

Prof. dr hab. n. med. Anetta Undas
Przewodnicząca Rady
Narodowego Centrum Nauki
/– podpisano cyfrowo/